

Athugasemdir við frummataskýrslu Landsvirkjunar á áhrifum hugmynda um Hvammsvirkjun og Hagalóns

Garðabær 6. júlí 2017

Ég er uppallinn í Haga í Gnúpverjahreppi og því eru æskustöðvar mínar að verða fyrir áhrifum af fyrirhuguðu Hagalóni. Ég er fæddur árið 1981 og er því rúmlega tvítugur þegar fyrra mat á áhrifum Hvammsvirkjunar og Hagalóns (þá Núpsvirkjun) voru kynntar. Núna, rúmum 15 árum síðar þegar ég fer í gegnum sama ferli en vopnaður sjálfstrausti, reynslu og gagnrýnni hugsun.

Ég sé það núna að þegar ég horfi á þessi tvö lýðræðislegu ferli eru borin saman þá eru þau mjög ólík, það fyrra var mjög sársaukafullt fyrir margar sakir. Ég man að mér þótti ekki borin virðing fyrir spurningum mínum eða áhyggjum, þær voru afgreiddar sem spurningar eða ábendingar frá unglingi sem ekki kynni rökhugsun eða væri ekki viti borinn einstaklingur. Svörin sem ég fékk voru allt frá því að vera meiðandi eða lítilslækkandi fyrir mig, í samfélagi á þeim tíma sem taldi rúmlega 300 manns. Ég man eftir því að digurbarkalegir karlar lögðu hendur á axlir mínar og litu í augu mín þegar þeir sögðu mér að hitt eða þetta væri bara ekkert sem skipti máli, eitthvað sem þyrfti ekki að rannsaka eða þeim bæri að svara fyrir um. Í þeirra huga skildi ég greinilega skildi ekki málavexti eða skýrsluna sem fram var borin. Enginn þessara starfsmanna fannst þeim bera skylda til þess að upplýsa mig frekar. Á kynningarfundum í Árnesi man ég ekki eftir því að einhver gæfi sér tíma til þess að útskýra fyrir mér hvernig ferlið færi fram eða bæri virðingu fyrir áhyggjum mínum. Ég man sérstaklega vel eftir því að einn starfsmaður hló á undan öllum svörum sínum þegar hann svaraði spurningum mínum sem ég þó hafði undirbúið mig með og skrifað niður á blað.

Ég man líka eftir heimsóknum starfsmanna á heimili okkar að Haga þegar semja átti um áhrifin á landið okkar og kynna sérstaklega framkvæmdina. Ég man hvað mér þótti það óþægilegar stundir. Það er samt ekki fyrr en núna, öllum þessum árum seinna, að ég sé vanvirðinguna sem átti sér stað. Tveir til þrjár starfsmenn mæta í heimsókn og ræða bara við pabba minn, karlmanninn á heimilinu. Ég finn enn fyrir því hvernig þeir hunsa nærveru okkar systkinanna og mömmu, sem öll sitjum við sama borð heima hjá okkur! Svo var farið af stað í bíltúr og pabbi tekinn með, þar sem haldið var áfram að ræða um mikilvæg málefni, en tryggt að auðvitað væru bara mikilsmetandi aðilar fjölskyldunnar með.

Mér verður oft hugsað til ungmenna í sveitinni í dag og hversu mikið þeim finnst þau hafa áhrif á því að taka þátt, segja skoðanir sínar eða spyrja erfiðra spurninga. Ef mér leið svona fyrir 15 árum og hlaut þetta viðmót, hvernig getum við verið viss um að kynslóðir framtíðarinnar læri

Lýðræðislega þátttöku á mikilvægum hlut eins og þessum; þegar samfélag tekur ákvörðun um að búa til jökullón í byggð. Landsvirkjun ber ábyrgð á kynningarferlinu og verður að huga að þátttöku ungmenna í þessu ferli og gera það aðgengilegt öllum. Mín tilfinning er að svo sé ekki.

Þó að Landsvirkjun hafi farið fram samkvæmt lögum í bæði skiptin, þá vil ég efast um siðferði og aðferðafræði þeirra til þess að kynna framkvæmdina almenningi eða gera það á aðgengilegan hátt. Ég horfði rúmlega tvítugur á framferði þessa aðila meðhöndla foreldra mína á ólíkan hátt og ég kann ekki að greina hegðun starfsmanna Landsvirkjunar öðruvísi en kvenfjandsamlega núna í dag.

Samfélagið í Gnúpverjahreppi hefur orðið fyrir miklum skaða vegna ágreinings um virkjanakosti og nálægðina við Landsvirkjun. Sveitin hefur skipst í fylkingar þar sem fólk leyfir sér að meiða með orðum og gjörðum. Samtal er forsenda allrar framþróunar og lýðræðislegrar virkni. Hvorugt á sér stað í sveitarfélaginu. Skaðinn á samfélaginu er áþreifanlegur og stöðnun í uppbyggingu er alvarleg. Til að mynda er Skeiða- og Gnúpverjahreppur eina sveitarfélagið á svæðinu frá Víkurhreppi til Snæfellsbæjar (Rángarvallasýsla, Árnessýsla, Reykjanes, Höfuðborgarsvæði og Vesturland að Snæfellsnesi) þar sem fólksfækkun hefur átt sér stað á árunum 2000 til 2015. Ég vil meina að það þá sé áþreifanlegt merki um hnignandi og mögulega skemmdan félagsauð. Félagsauður er forsenda trausts í samfélögum manna á milli, atvinnusköpunar og lýðræðis. Í 15 ár hefur samfélagið tekist á um mögulega virkjun. Íbúar hafa fengið frjálst skotleyfi á hvert annað, leyft sér að gera upp skoðanir nágretta sinna án þess að eiga í raunverulegu og uppbyggilegu samtali. Ég tel að upprunan megi skýra með hrokafullum aðferðum sem Landsvirkjun notaði á sínum tíma, fyrir þá framkomu hefur ekki enn verið bætt og samfélag er búið að vera í sárum í 15 ár. Og er það enn.

Það er mín von að Landsvirkjun og Alþingi láti í framtíðinni hugmynd um Hvammsvirkjun vera minnisvarði um hvernig hægt er að skemma brothætt samfélag sem lifir við allsnægtir. Skemmdir á samfélagi verða með því að virða ekki innviði þess og gæta ekki að lýðræðislegu ferli sem mögulegum framkvæmdaraðila er falið að leiða. Landsvirkjun yrði sómi af því að leiða slíkt ferli og vera öðrum framkvæmdaraðilum á landinu öllu til fyrirmyndar. Ábyrgð Landsvirkjunar er mikil og framkvæmdir sem eru þarfar núna snúa að fólki og virkja kraftinn í samfélaginu en ekki virkja náttúruna sem fólkið býr í.

Að lokum vil ég taka undir allar athugasemdir sem fram hafa komið frá móður minni, Sigrúnu Guðlaugsdóttur landeiganda og Gjálp - félagi um atvinnuuppbyggingu við Þjórsá. Þá er greining Önnu Bjarkar Hjaltadóttur um mikilvægi Þverár fyrir hrygningu laxfiska á vatnasvæði Þjórsár afar athygliverð og ætti að vera ein og sér næg ástæða þess að hér væri staðar numið og hafist handa við rannsóknir, áður en að óbætlanlegurr og óafturkræfur skaði á umhverfi laxfiska hefur átt sér stað. Þessar athugasemdir sýnist mér af þeim meiði að ekki sé annað stætt en að hefja rannsóknarferlið að nýju.

Ég hvet Skipulagsstofnun til þess að hafna Frummatskýrslu Landsvirkjunar á Hvammsvirkjun og Hagalóns vegna ábendinga um alvarlega galla hennar. Ég hvet sveitarstjórn Skeiða- og Gnúpverjahrepps að huga að samfélagslegri uppbyggingu en ekki átroðningi og yfirgangi á náttúru. Það er kominn tími til þess að heiðra lýðræðisleg vinnubrögð með því að virða framkomnar ábendingar um úrbætur og ólíkar skoðanir hvers annars.

Guðlaugur Kristmundsson
Fósturbarn Þjórárdals frá Haga
gullid@gmail.com - 6988998